

Innspill til KrF om samstemt politikk for utvikling: Investeringer, SPU, skatteparadiser, handel og næringsutvikling

Forum for Utvikling og Miljø (ForUM), et nettverk av 50 norske organisasjoner, takker for muligheten til å gi innspill til KrFs utviklingspolitikk i forbindelse med møtet i morgen 29. april 2016.

I 2015 vedtok verdens ledere FNs bærekraftsmål, en ambisiøs Agenda 2030 som gir en felles retning for å utrydde fattigdom på en bærekraftig måte i fredelige og rettferdige samfunn i løpet av 15 år. En helhetlig, integrert tilnærming og en samstemt politikk for utvikling er nødvendig for å nå målene. For å finansiere dette trengs blant annet mindre skatt- og kapitalflukt, mer finansiell åpenhet, god langsiktig bistand samt ansvarlige investeringer og handel for et grønt skifte og anstendige jobber. (Se vårt innspill til regjeringen 22.04.16 til implementering av Agenda 2030 før FN-rapportering i juli: <http://www.forumfor.no/nyheter/2016/hvordan-n%C3%A5-b%C3%A6rekraftsm%C3%A5lene>)

Ifølge Sundvollen-erklæringen vil regjeringen "føre en samstemt utviklingspolitikk, hvor tiltak innen ulike sektorer i størst mulig grad trekker i samme retning". Det er ikke bare gjennom utviklings- og bistandspolitikken at norsk politikk påvirker utvikling i fattige land. Som en økonomisk stormakt bidrar Norge også vesentlig gjennom blant annet handel og investeringer. Samstemt politikk for utvikling og godt arbeid på tvers er nødvendig for å hindre at tiltak som på kort sikt synes å tjene norske interesser ikke undergraver bærekraftig utvikling som verden sårt trenger. Det vil alltid oppstå dilemmaer og interessekonflikter, men regjeringen kan med fordel være mer åpen om slike vurderinger. Det må forhindres at utviklingspolitikken blir for sprikende og dermed mindre effektiv. Tre eksempler:

- Regjeringen vil hindre ulovlig kapitalflukt og klimaendringer, men Oljefondet og annen norsk virksomhet investerer i skatteparadiser og virksomhet som ødelegger regnskog og miljø.
- Regjeringen fremmer fred og menneskerettigheter, men selger samtidig militærmateriell til undertrykkende regimer som Saudi-Arabia, som også anklages for krigsforbrytelser i Jemen.
- Regjeringen vil stanse klimaendringer, men kritiseres for å satse mer på fossil enn fornybar energi.

Konsekvensene av ustemt utviklingspolitikk er alvorlige for mennesker og miljø. Regjeringen framstår dessuten lett som dobbeltmoralisk og inkonsekvent hvis den gir med den ene hånda og tar med den andre. Skal regjeringen lykkes i å fremme og prioritere bærekraftig utvikling og føre en mer ansvarlig, helhetlig og fremtidsrettet politikk må ulike sektorer i større grad dra i samme retning.

Rapporten *Development Beyond Aid* fra 2015, skrevet av forskere ved Fridtjof Nansen Institutt (FNI) på oppdrag fra Forum for Utvikling og Miljø, har konkrete forslag til mer samstemt utviklingspolitikk. Forfatterne anbefaler at Statsministerens kontor (som i Sverige) får overordnet ansvar for samstemt utviklingspolitikk, og at utenriksministeren beholder det administrative ansvaret. Alle departementer som kan bidra til bærekraftig utvikling bør ha et kontaktpunkt. Dette tror vi kan være en god ide.

Anbefalinger:

1) Mer finansiell åpenhet – mindre skatteunndragelser og ulovlig kapitalflukt

Panama-skandalen viser milliarder som kunne finansiert bærekraftig utvikling havner i skatteparadiser. I Afrika går mere penger ut enn inn, primært som følge av dette. Anbefalinger:

- Et åpent og inkluderende internasjonalt skattesamarbeid og globale normer trengs. Derfor bør det opprettes et mellomstatlig skatteorgan der alle land har en plass ved bordet.
- Styrke den norske forskriften om land-for-land-rapportering – slik et samlet Storting ba om i juni 2015 - til å inkludere skatteparadiser, og gjøre rapporteringen offentlig tilgjengelig. Norge bør også jobbe for globale normer for dette.
- Norge bør opprette register for egentlig eierskap av bedrifter for å få innsyn i hvem som er de fysiske personene som kan holdes til ansvar, og jobbe for at dette blir internasjonal norm.

2) Ansvarlige investeringer

Investeringer kan være viktige for å bidra til oppnåelse av bærekraftsmålene. Som ved andre kapitalinnsprøytninger, er det heller ikke ved investeringer en automatikk som tilsier at de bidrar til bærekraftig utvikling. Svært mange investeringer bidrar kun til såkalt «jobless growth», og mange investeringer kan ha form av kortsiktige pengeplasseringer som i verste fall har negative konsekvenser for både mennesker og miljø. Anbefalinger:

- For at investeringer skal bidra positivt til bærekraftig utvikling, må de være ansvarlige og følge OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper, FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, og ILOs agenda for anstendig arbeid som omfatter jobbskaping og sysselsetting og sosial dialog mellom partene i arbeidslivet, der grunnleggende og universelle arbeidstakerrettigheter respekteres, utbetaling av en rettferdig lønn å leve av, og sosial beskyttelse.
- Norge bør ta en ledende rolle internasjonalt i arbeidet for å få på plass et forpliktende rammeverk for at flernasjonale selskaper og finansielle institusjoner skal beskytte miljøet og respektere menneskerettigheter. Eksempelvis bør Norge støtte den pågående prosessen der man utreder muligheten for å opprette en bindende internasjonal traktat om næringsliv og menneskerettigheter.
- Norge bør også jobbe for at aktsomhetsvurderinger for menneskerettigheter *pålegges* bedrifter som skal investere i andre land.
- Norge bør jobbe for at investorer forholder seg til den internasjonale anstendig arbeid-agendaen som blant annet innebærer å betale anstendig levelønn for lokalt ansatte. Dette er spesielt viktig i land der lovlig minstelønn ligger under nivået for levelønn.

Oljefondet (se også eget ForUM-innspill april 2016 om Oljefondet ifm St.meld 23):

- Oljefondet bør trekkes ut av skatteparadiser og annen virksomhet som undergraver norsk politikk
- Det bør innføres etiske retningslinjer for åpenhet og rapportering fra selskaper i Oljefondets portefølje for å motvirke investeringer i land uten rapporteringskrav.

- NBIM bør utvikle et forventningsdokument (som for menneskerettigheter) til selskapers åpenhet, rapportering om eierskap, og deres og deres datterselskapers bruk av skatteparadis
- Det bør innføres etiske retningslinjer for Oljefondets investeringer i statsobligasjoner basert på åpenhet hos utstederlandet.
- Oljefondet bør investere i infrastruktur som fornybar energi, og på den måten både bidra til det globale grønne skiftet og samtidig sikre høy avkastning til fondet.

3) Regelbasert, forutsigbart, åpent og rettferdig handelssystem

I internasjonal handel er en driver for økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon, samtidig som at et regelbasert, forutsigbart, åpent og rettferdig multilateralt handelssystem gjennom WTO er den mest inklusive og universelle arenaen for internasjonal handel. Anbefalinger:

- Arbeide for å få fortgang i Doha-runden i WTO og sørge for at utvikling står sentralt i forhandlingene, samt fokusere sine handelsforhandlinger innenfor WTO-systemet.

4) Stans klimaendringer:

Klimaendringer er den største utfordringen verden står overfor. Norge har både økonomiske muskler og et moralsk ansvar for å sikre at Parisavtalens mål om å begrense den globale oppvarmingen til 1,5 – 2,0°C kan oppfylles. Norge er imidlertid et av de få industrialiserte land som har sett utslippene av klimagasser gå opp siden 1990, en tendens som må snus øyeblikkelig. Anbefalinger:

- Sette i verk allerede identifiserte tiltak for å få de nasjonale utslippene ned, med spesiell vekt på petroleumsvirksomheten og transportsektoren.
- Trappe opp arbeidet for å tilpasse samfunn, næringsliv og infrastruktur i Norge til et klima i endring.
- Trappe opp bidrag til klimafinansiering i fattige land til 1% av BNP, i tillegg til ODA.

5) Bedre kontroll med – og åpenhet om – våpenhandel

I en tid preget av økt ustabilitet, konflikt og voldelig ekstremisme er som hindrer utvikling og fører til lidelser og ødeleggelser er forebygging samt kontroll med – og åpenhet rundt - norsk og global våpenhandel viktigere enn noensinne for vår felles trygghet. Anbefalinger:

- Stans norsk eksport av militærutstyr til undertrykkende regimer som Saudi-Arabia, som også anklages for krigsforbrytelser i Jemen
- Inkludere Arms Trade Treatys forbudsbestemmelser (art. 6 og 7) i norsk lov og forskrift, ikke bare i retningslinjer
- Tolke EU-kriteriet for menneskerettighetssituasjonen i mottakerland strengere enn i dag, og sikre at Norge ikke eksporterer militært utstyr til regimer som er ansvarlige for utstrakte menneskerettighetsbrudd
- Gi offentligheten bedre innsyn i vurderingene rundt innvilgelse av og avslag på lisenser
- Innføre sluttbrukerklæring for all eksport av norsk militærmateriell, også til NATO-land, og styrke kontrollen for å forhindre at det havner på avveie
- Jobbe for at flere land rapporterer årlig og offentlig på egen våpenhandel
- Støtte sivilsamfunn og vaktbikkjer som bidrar til bedre kontroll og åpenhet om våpenhandel

Forum for Utvikling og Miljø takker for oppmerksomheten og ønsker KrF lykke til med dette arbeidet.